

apropos

[Perspektiven auf die Romania]

Sprache/Literatur/Kultur/Geschichte/Ideen/Politik/Gesellschaft

2 | 2019

Rugbykultur (in) der Romania

Un sport englezesc învățat din Franța. Rugby-ul ca istorie a elitelor din România (1913-1940)

Bogdan Popa

apropos [Perspektiven auf die Romania]

hosted by Hamburg University Press

2019, 2

pp. 72-82

ISSN: 2627-3446

Online

<https://journals.sub.uni-hamburg.de/apropos/article/view/1360>

Zitierweise

Popa, Bogdan. 2019. „Un sport englezesc învățat din Franța. Rugby-ul ca istorie a elitelor din România (1913-1940)“, *apropos [Perspektiven auf die Romania]* 2, 72-82. doi: 10.15460/apropos.0.1360

Except where otherwise noted, this article is licensed under a Creative Commons

Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0)

Bogdan Popa

Un sport englezesc învățat din Franța. Rugby-ul ca istorie a elitelor din România (1913-1940)

Bogdan Popa

este cercetător științific gradul II la

Nicolae-Iorga-Institut, Bukarest

bogdan.popa@iini.ro

Keywords

România – rugby – București – cercetarea elitelor – influență franceză

La 20 septembrie 2019, România ar fi trebuit să joace în meciul de deschidere al celei de-a IX-a Cupe Mondiale de Rugby împotriva țării gazdă, Japonia. „Ar fi trebuit” nu explică, din păcate, surprinderea neplăcută cu care pasionații de rugby din România au primit o veste ce nu avea nimic în comun cu stilul de joc și cu rezultatele din teren ale echipei. Este pentru prima dată, din 1987, când România nu participă la Cupa Mondială de Rugby. Șansele echipei de a câștiga trofeul Webb-Ellis erau oricum foarte mici. România a câștigat, din cele 28 de jocuri disputate până acum la Cupele Mondiale de Rugby (din 1987 până în 2015), doar 6. Un turneu de vis precum cel de la fotbal, din 1994, era imposibil. În ciuda unui asemenea moment negativ (excluderea din Cupa Mondială și locul al treilea în Rugby Europe după jocuri care nu au convins) echipa națională de rugby a României a recâștigat în ultima mult din vechea strălucire și popularitate. Cu puțină reclamă, Stadionul Național de Rugby „Arcul de Triumf” (8000 de locuri) era permanent plin. În ultimii ani au jucat la București Brazilia, Canada, Georgia, Statele Unite ale Americii, Tonga sau Uruguay. Un turneu IRB (IRB Nations Cup) la care au participat echipe de tineret sau secunde din Africa de Sud, Franța, Irlanda, Italia sau Scoția a atras, de asemenea, numeroși spectatori la București între 2007-2018. Chiar și stadionul de rugby se află într-o zonă a capitalei gândită, în anii 1920, drept un centru sportiv național. Mai mult, amintirea unor victorii obținute în deplasare contra Franței, Scoției sau Țării Galilor este încă prezentă în memoria iubitorilor de sport.

Cu alte cuvinte, a judeca rugby-ul românesc după situația actuală ar fi o mare nedreptate. În România, rugby-ul are o istorie lungă, strâns legată de istoria structurilor sociale ale țării. Aceasta este, simultan, o istorie a elitei boierești și a raporturilor politice, culturale și sociale cu Franța; o istorie a entuziasmului tineresc și a responsabilității sociale, autoasumate, de „vulgarisatori” ai sportului în întreaga societate; o istorie a fracturii dintre sus-numita elită și masele populației orășenești, mai atrase de fotbal; o istorie a diferențelor dintre capitala București și celelalte

orașe importante ale țării. Deși nu atât de mult ca în cazul fotbalului, handbalului sau gimnasticii feminine, trecutul rugby-ului nu poate fi despărțit de contextul istoric al Vechiului Regat (înainte de 1916), al României Mari (1919-1940), precum și de cel al României comuniste și post-comuniste (din 1948 până în zilele noastre).

În contribuția de față ne propunem să analizăm două momente fondatoare ale rugby-ului din România: participarea la Jocurile Pershing din 1919 și la Jocurile Olimpice din 1924, competiții desfășurate la Paris. În contextul unei discuții despre rugby în „Romania“, analiza unui moment pe care îl cunoaștem mai degrabă din relatări de presă și memorii (în lipsa unor fonduri de arhivă care să întregescă imaginea de ansamblu) are rolul de a sublinia, de fapt, un paradox general al vieții sportive din România: dobândirea gustului public pentru sportul (englezesc) prin intermediul tinerilor care au studiat în Occident, mai cu seamă în Franța. Rugby-ul este cel mai bun exemplu. Pentru a contura contextul competițiilor din 1919 și 1924 este necesar să investigăm apariția rugby-ului în România, ca sport al elitelor, învățat din Franța, și multă vreme practicat doar la București. De aici a derivat și slăbiciunea jocului de rugby în perioada interbelică, aspect ce nu poate fi ignorat.

Jocul de rugby ca „formă” în modernitatea românească

În anul 1868, Titu Maiorescu (1840-1917) enunța influenta teorie a „formelor fără fond”. În esență, acesta critica modelul românesc al preluării instituțiilor, obiceiurilor și normelor occidentale de sus în jos (forma), în absența unei dezvoltări organice, ce ar fi necesitat asemenea noi forme de organizare (fondul). Titu Maiorescu dădea ca exemple artele, instituțiile de învățământ superior sau cele politice (Maiorescu 1978, 151). Sportul și educația fizică, deși cunoscut tinerilor români plecați la studii în Occident încă din anii 1830, era absent din argumentația criticului literar devenit politician. Totuși, la începutul secolului al XX-lea sportul a urmat, în România, o cale similară. Elitele sociale – concept prin care înțelegem familiile de sânge boieresc, ca și reprezentanții clasei de mijloc orășenești care dispuneau de mijloace financiare importante – au încercat să popularizeze exercițiile fizice și competițiile sportive în masele populației. În acest scop, tineri care reprezentau elita socială din București au organizat cluburi sportive, apoi o federație de cluburi, precum și jocuri demonstrative, în capitală și în alte orașe (Boerescu 1931, 308; Barbu & Stama 1969, 31). În acest mod, jocul de rugby a devenit unul dintre primele sporturi de echipă din România. Dar, tot la începutul secolului al XX-lea, muncitorii și funcționarii englezi și germani din industria încă nedezvoltată a Vechiului Regat au început să cucerească masele orășenești prin fotbal.

Influența franceză în România

Influența franceză, directă sau indirectă, a fost esențială pentru societatea românească din secolul al XIX-lea. Limba, literatura, ideile politice și sociale franceze au fost constant prezente în viața intelectuală și politică internă. Momente istorice decisive – precum revoluția de la 1848, unirea Țării Românești și a Moldovei din

1859, alegerea prințului german Karl von Hohenzollern-Sigmaringen (viitorul rege Carol I al României, 1866-1914), obținerea independenței în 1877-1878, și aderarea la Antantă a unei țări membre, ca și Italia, a Puterilor Centrale – au fost posibile mai cu seamă datorită sprijinului Franței și, în consecință, al influenței de care se bucura aceasta în societate. Dincolo de colaborarea motivată de interese politice și economice a stat o influență vastă asupra vieții sociale. Literatura în limba franceză era citită în original sau în traducere în țările române din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Tinerii (de obicei bărbați) din familiile bogate au fost trimiși la studii în Occident. Mulți dintre aceștia au studiat la licee și universități franceze. Pe măsură ce societatea franceză integra, printre preocupările sale, sportul modern, de sorginte englezească, tinerii români au căpătat această deprindere și au adus-o cu ei înapoi în Europa de est.

Din acest motiv, o declarație precum cea a ministrului român la Paris, Dinu Cesianu, care afirma într-un interviu publicat de *L'Auto* în 1930 că «esența concepției noastre sportive este latină și franceză», nu trebuie înțeleasă ca un simplu act de politețe diplomatică (*Sportul românesc în străinătate* 1930, 1). Fost sportiv și apropiat din tinerețe al regelui Carol al II-lea (1930-1940), protectorul mișcării sportive, Dinu Cesianu vorbea despre un fapt din trecutul său: faptul că alături de tineri din elita românească învățase să practice sporturile în timpul studiilor la Paris. În perioada interbelică făcuse parte, alături de aceștia, din forurile de conducere ale vieții sportive (fедераții de ramură și Uniunea Federațiilor Sportive din România). De altfel, lucrările de istorie a sportului românesc, inclusiv cele apărute în perioada comunistă, nu doar recunoșteau, ci subliniau, mai ales în cazul jocului de rugby, influența franceză (Ghibu & Todan 1970, 452).

«De ce să nu imităm și în această ramură pe francezi»

Rugby-ul și fotbalul au fost primele jocuri de echipă aduse din Occident și practicate în România înainte de intrarea în Primul Război Mondial (1916). Primii rugby-iști români au învățat să joace la licee precum Janson de Sailly sau la echipe precum Stade Français¹, Montpellier, Nancy, SCUF, Racing Club. Ion Cămărășescu, Grigore Caracostea, frații Mircea, George, Barbu și Ionel Iconomu, Henri Manu, Nicolae Mărăscu, Vasile Trifu (acesta însă căzut în război) au fost, în același timp, jucători, antrenori, conducători ai echipelor, arbitri sau ziariști sportivi. Câteva dintre aceste nume se regăsesc în presa franceză în știrile despre meciurile de rugby – ca marcatori, precum Barbu Iconomu sau arbitri, în cazul lui Grigore Caracostea. Acești tineri, ca de altfel majoritatea primilor sportivi români, se aflau la studii în străinătate trimiși de familie. Aparțineau, prin urmare, păturii de sus de a societății românești. Știrile sportive din Franța, inclusiv din rugby, își găseau ușor loc în micile rubrici ale cotidianelor bucureștene².

---

¹ La București, una dintre primele echipe de rugby s-a numit, ecou al acestei influențe, Stadiul Român.

² Aceste rubrici de mică întindere, adesea nesemnate, erau destul de rare. Astfel, rezultate ale meciurilor de rugby din Franța apăreau în mici articole generale, precum «Sport», în *Adevărul*, XXV, 8052, 12 februarie 1912, p. 3; «Sport», în *Adevărul*, XXVII, 8718, 18 decembrie 1913, p. 6.

La București, primele meciuri de rugby au avut loc în 1913, șase ani după primul meci de fotbal oficial documentat (2 decembrie 1907, între secția de rugby a Tennis-Clubului României (fondat în 1910) și Sporting-Club. Frații Iconomu (la TCR) și frații Hussar (la Sporting-Club) se numărau printre acei tineri care încercau să își convingă prietenii și colegii din București de utilitatea noului sport. Mai târziu, Mircea Iconomu a povestit că totul a început cu traducerea regulamentului din limba franceză și cu mingi comandate special din Anglia (Barbu & Stama 1969, 6, 20). Cronica meciului, semnată cu un pseudonim dar probabil aparținând unuia dintre cei aflați pe teren, insistat asupra noutății noului sport, popular „în Anglia și Franța mai ales”. Mai departe, autorul afirma:

caracterul românesc se pretează foarte mult acestui joc, căci mai toți românii cari se duc în Franța joacă acolo în echipele cele mai bune. De ce să nu imităm și în această ramură pe francezi, cari ne-au dat atâtea exemple bune și de ce să nu vedem și noi mai târziu, când vom fi mai tari, venind la noi echipe străine pe cari curajul, forța și iuțeala jocului românesc să le învingă. (Capoval 1913, 6)

Dincolo de pasiunea personală, de deprinderile dobândite, dar și de o eventuală nostalgie pentru anii de studii în străinătate, jucătorii de rugby încercau să îi cointerezeze tinerii din liceele importante ale Bucureștiului. Misiunea lor era „desvoltarea fizică a tinerelor generațiuni”. Pentru a deveni un bun jucător erau importante calitățile fizice și mentale, dar și urmărirea jocului. Procesul de învățare era descris astfel:

acei cari asistă la matchuri înțeleg lesne că totul este de a juca cât mai abil mingea cu mâinile și de a nu timp adversarului să te oprească înainte de a te fi debarasat de ea în favoarea unui co-echipier. (Capoval 1913, 6)

În ciuda entuziasmului și ideilor generoase, numărul practicanților de rugby a rămas redus. TCR și Sporting Club au jucat constant între ele, încercând să atragă atenția asupra noului joc. În februarie 1915, un club nou, Rugby Football Club, fondat de George Iconomu, nu a putut alinia 15 jucători contra celor de la Sporting Club, o parte dintre jucători fiind în armată. Câțiva colegi de la TCR au intrat pe teren, dar nu au putut opri echipa mai experimentată. Mai interesant este însă comentariul autorului cronicii meciului despre noua echipă a lui George Iconomu: „când o văd jucând îmi face impresia echipei pariziene Vaugirard la primele ei debuturi (sic!)” (Dadu 1915, 4). Un asemenea comentariu poate însemna un singur lucru: jurnalistul ascuns sub pseudonim nu putea vorbi decât din experiența proprie despre o echipă din Franța. Tot în februarie 1915, TCR a jucat în 11 contra 15 oameni împotriva celor de la Sporting-Club, o parte dintre jucători nerăspunzând chemării căpitanului echipei. Nu era în acea perioadă neobișnuit ca un club sportiv să își facă deciziile interne cunoscute prin intermediul presei. Meciul s-a disputat însă, în ciuda acestui fapt și a ninsorii (*Football Rugby* 1915, 4). În 1916 a apărut Sportul Studentesc, un club polisportiv, care de la bun început a avut o secție de rugby, ai cărei jucători, studenți ai Universității din București, erau recrutați preponderent din cartierele de nord ale Bucureștiului, locuite preponderent de clasele de mijloc și de sus ale societății (Stama & Fântâneau 1978, 17-24, 49). Practic, până către sfârșitul perioadei dintre cele două războaie mondiale, aceste cluburi au fost printre puținele din România.

1919 și 1924: «Les Français d'Orient»

Pentru rugby-ul românesc din perioada de dinainte de primul război mondial, marile realizări au fost participarea la Jocurile Inter-aliat din 1919 și Jocurile Olimpice din 1924. Acest fapt poate părea paradoxal, dat fiind că în 1918 teritoriile locuite în majoritatea de către români din fostele imperii austro-ungar și ruse se uniseră cu Vechiul Regat. În realitate, mișcările sportive s-au contopit cu greutate (formal în 1921) și nu fără un anume paradox: în timp ce forurile de decizie se găseau la București, competițiile majore (fotbalul fiind doar exemplul cel mai elocvent) erau dominate de echipe și cluburi din Transilvania și Banat (Popa 2018, 885). Una dintre puținele excepții era jocul de rugby, fără ca acesta să fi constituit, cel puțin la nivel declarativ, un motiv de mândrie regională. Meciurile demonstrative organizate în Transilvania și în alte regiuni din Vechiul Regat nu avuseseră urmările așteptate: nu apăruseră cluburi noi și, prin urmare, rugby-ul nu se răspândise la nivel național (Rotar 2019, 6-10).

În 1923, „Almanach du High-Life”³ scria că în București existau doar patru cluburi de rugby, cu mai multe categorii de echipe, dar numărul total al jucătorilor era estimat la 150 de oameni. Pentru popularizare erau încurajate competițiile între licee și se făcea propagandă în Transilvania, unde domina clar interesul pentru fotbal. Rugby-ul era descris în termenii următori:

jeu essentiellement complet, dans lequel les qualités de combativité et de souplesse des latins trouvent à s'employer d'une façon toute spéciale (*Le Sports en 1922 1923*, 112-113).

În anul următor, aceeași publicație remarca o creștere a interesului pentru rugby, ce se datora primelor partide internaționale desfășurate la București. Interesant este faptul că adversarii erau din Germania, iar amintirea ocupației deosebit de grele din 1916-1918 era încă prezentă în memoria societății. Vizita echipei studentești din Heidelberg a fost urmată de cea a unei echipe combinate românești (de fapt, bucureștene), care a mai jucat la Leipzig și Frankfurt. Heidelberg nu a putut fi învinsă, dar la Leipzig s-a înregistrat prima victorie internațională românească (*Le Mouvement Sportif en 1923 1924*, 77-81). Acesta este un caz ce arată clar limitele presei și a altor surse editate ca surse ale cercetării: absența unor fonduri de arhivă nu este doar tristă, ci, în același timp, nu lasă să se vadă motivele pentru care echipele din Germania au venit la București. Este desigur o cercetare viitoare ce trebuie întreprinsă.

În 1919, România a primit invitația de a se alătura jocurilor inter-aliat într-un moment politic și militar delicat. La 1 martie 1919, generalul Constantin Prezan răspundea cu entuziasm scrisorii trimise de generalul american John Pershing la 10 ianuarie același an. Generalul român, unul dintre cei mai importanți comandanți din Marele Război, admitea că sporturile erau încă nedezvoltate în societatea românească (*The Inter-Allied Games 1919*, 58). Mai mult, din aprilie și până în noiembrie 1919, armata română din Transilvania a luptat împotriva trupelor

---

³ Acest almanah nu se adresa doar cu numele celor din „high-life”. Era în întregime scris în franceză, limba de conversație a elitelor din Vechiul Regat.

Republicii Ungare a Sfatului de Război. La momentul începerii Jocurilor Inter-aliat, România se afla așadar din nou în stare de război (Mărdărescu 1921, 9, 26, 167). În același timp, delegația aflată la conferința de pace de la Paris se confrunta constant cu dificultăți politice și diplomatice. Motivația participării la întrecerile din 1919 pare să fi fost mai degrabă politică, după cum sugerează și ordinul ministrului român de război din 13 august 1919, în care se arată că decizia s-a luat în ciuda contextului militar nefavorabil, a timpului scurt, dar mai ales al stării de sub-dezvoltare a sportului și al pierderii mai multor sportivi în luptele din 1916-1918. Decizia venise așadar dinspre sferele politice și nu de la cercurile sportive. În ciuda unor asemenea probleme structurale, România a participat la întrecerile de atletism, box, echitație, fotbal, rugby, scrimă și tir (Ministerul de Război 1919, 5235-5236; vezi și Terret 2006, 24). Meciurile de rugby au fost pierdute contra Franței (5-48) și Statelor Unite ale Americii (0-23) (*The Inter-Allied Games* 1919, 238). Jocurile din 1919 au interesat prea puțin societatea românească în ansamblul ei și nu s-au bucurat aproape deloc de atenția presei, în ciuda ideii conform căreia delegația trimisă la Paris ar fi putut servi ca instrument de unificare nu doar în afară, ci și în interiorul țării (Cesianu 1919, 1).

Efect al crizei economice de după război, în anul următor, 1920, Ministerul de Război nu a mai găsit fondurile necesare pentru a trimite o delegație de sportivi la Jocurile Olimpice de la Antwerp. Colonelul Dimitrie Suțu, care luase parte la Jocurile Pershing la întrecerile de echitație (*The Inter-Allied Games* 1919, 209-212), atașat la Legația de la Paris, nu a reușit să convingă autoritățile civile, militare și sportive din țară să trimită o delegație în Belgia. Corespondența sa, încă inedită, cu superiorii de la București reflectă însă un fapt interesant: participarea României la olimpiadă ar fi salvat turneul de rugby, chiar dacă echipa ar fi ieșit a treia din tot atâtea echipe participante. Este remarcabilă mai cu seamă retorica folosită de Suțu, care a șters „va fi învinsă” și a scris „va fi a treia” (*Rapoarte cu privire la Jocurile Olimpice* 1920, 92, 106-108).

O situație similară a fost evitată în ultimul moment în 1924. Discuțiile despre dificultățile financiare erau recurente la București și nu făceau decât să fundamenteze opinia conform căreia nu era necesară participarea la Jocurile Olimpice, dată fiind lipsa de valoare a sportivilor români (Roman 1924, 1-2).

Pentru a se pregăti de meciurile din turneul olimpic, echipa României a jucat contra formației „Vulturii Albi” din Varșovia, pentru care evoluau și foști internaționali francezi. Victoriile facile (46:0 și 17:0) nu au creat așteptări nerealiste: echipa plecase la Paris cu trenul de clasa a III-a, fără o parte din jucătorii importanți (titulari și rezerve) și urma să joace a doua zi după sosire. Primul joc a avut loc la 4 Mai 1924, o zi după sosire. În 1956, unul dintre jucători, Stelian Soare, a povestit că echipa mersese patru zile cu trenul prin Italia (Barbu & Stama 1969, 31). Înfrângerile au fost deci mai grele decât se așteptau atât jucătorii, cât și oficialii și ziaristii rămași la București (Boerescu 1924, 51, 54). Fără echipele britanice (Buchanan 1997, 13), Franța și Statele Unite ale Americii au câștigat din nou în fața României (3-59 și 0-

37), care obținea însă prima medalie olimpică. În 2012, echipa României din 1924 și echipele SUA din 1920 și 1924 au fost incluse în International Rugby Hall of Fame⁴.

Înainte jocului cu România, presa pariziană a insistat asupra originii franceze a jocului românesc. Sublinierea faptului că «l'équipe roumaine a reçu ses principes de l'école française» nu era o chestiune nici diplomatică, nici merită să submineze încrederea echipei din Europa de Est. Prezentarea jucătorilor întărea această afirmație. Henri Manu, care se ocupase de antrenamentul echipei, participase la Jocurile Pershing și petrecuse sezonul 1920 la Racing Club. Nicolae Mărăscu, un alt membru al echipei din 1919, jucase la Stade Français și Olympique Lillois. Înainte de Marele Război, Constantin Crătunescu și Athanase Tănăsescu fuseseră tot la Stade Français, iar Dumitru Volvoreanu juca, în 1924, pentru Racing Club (*France contre Roumanie* 1924, 3). Un alt ziar parizian îi descria pe români drept:

les Français d'Orient [...] exprimèrent tout le plaisir qu'ils éprouvaient à venir en France ou beaucoup parmi eux ont fait leurs études et où ils apprirent à pratiquer le rugby, dans les clubs de la capitale (*La vie sportive. Le match France-Roumanie* 1924, 6).

Nu toți acești jucători au și fost prezenți în 15-le de start și nu toată presa a preluat asemenea informații. Din contră, pentru unii jurnaliști, România era o echipă cu totul necunoscută (*Dimanche a Colombes commence le tournoi de rugby* 1924, 1). Cum articolul apărut în „La Presse” era completat de informații despre meciurile jucate la București în 1913 și victoriile contra echipelor germane, cel mai probabil datele au fost oferite presei franceze chiar din interiorul delegației olimpice române, condusă de Grigore Caracostea (1881-1971), unul dintre membrii echipei din 1919 și președintele Comisiei de Rugby-Fotbal a Federației Societăților Sportive din România.

Participarea României la Jocurile Olimpice din 1924 a fost marcată de înfrângerea grea a echipei de fotbal în fața Olandei, 0-6, dar acest fapt nu a stânjenit dezvoltarea disciplinei respective (Popa 2013, 319). Rugby-ul s-a bucurat de o prezență mai vastă și pozitivă în presă, dar jocul nu a atras adepți noi. În perioada interbelică, în ciuda entuziasmului cu care jucătorii de rugby au răspuns invitațiilor de a participa la Jocurile Inter-aliatelor din 1919 și la Jocurile Olimpice din 1924, rugby-ul a stagnat. În afara Bucureștiului, rugby-ul a rămas practic necunoscut, cu excepțiile rare ale centrelor industriale în care foști jucători originari din capitală au încercat să introducă noua disciplină. Dar nici la București lucrurile nu erau strălucite: deși practicat de reprezentanți ai elitei sociale, rugby-ul nu avea un stadion propriu-zis, cu vestiare, dușuri și tribune. Spectatorii erau mult mai interesați de fotbal și oricum destul de violenți. Doar după turneul considerat „campionat european”, organizat la București cu ocazia congresului FIRA între 15-22 mai 1938 la care au participat Germania și Franța, dar fără Italia, care se retrăsese, s-a pus din nou problema găsirii unor mijloace prin care rugby-ul să devină mai cunoscut și mai practicat (Popa 2013, 178-180). Era însă un moment ce avea mai puțin de a face cu sportul, ci cu deciziile politice și de propagandă. Grigore Caracostea, președintele Federației Române de Rugby, era sigur de faptul că România nu avea nici o șansă, dar un joc

---

⁴ <<https://www.world.rugby/halloffame/inductees/59185>> (ultima accesare: 18 februarie 2019).

bun între Franța și Germania putea servi popularizării rugby-ului (Fulga 1938, 1-2). Dar la campionatul național 1938-1939 au luat parte unsprezece echipe, dar numai una, IAR Brașov, din afara capitalei (Popa 2013, 178-180).

Strălucire și eșec. Concluzii.

Eșecul popularizării rugby-ului în perioada interbelică a fost în realitate un eșec direct al ideii asumate, în 1912, de fondatorii mișcării sportive românești din Vechiul Regat. Răspândirea sporturilor în rândul maselor nu a urmat modelul propus de aceștia, din simplul motiv că nu a reușit să întrevadă impactul fotbalului din Transilvania și Banat, fost provincii austro-ungare, asupra vieții sportive și a pasiunilor publicului în general. Element specific întregului sportul românesc în general, de răspândirea propriu-zisă în țară și de mari performanțe la rugby se poate vorbi doar din perioada comunistă. Acest lucru este cu atât mai paradoxal, cu cât mulți dintre foștii jucători au fost supuși prigoanei și detenției politice, dar au fost ulterior „recuperați” de autoritățile de stat și sportive. Cel mai bine cunoscut caz a fost cel al prințului Șerban Ghica (1919-2006), fost președinte al FRR (1943-1945) și, după eliberarea din închisoarea politică (1969), inginer și antrenor de rugby la Buzău, un oraș fără tradiție anterioară în acest sport⁵.

Memoria și mitul istorice se împletesc în cazul rugby-ului de la începutul anilor 1920 cu realitățile istorice, astăzi în mare parte uitate. Probabil puțini sunt cei care înțeleg semnificația Cupei Pershing, trofeu decernat din 2014 învingătoarei meciurilor-test dintre România și Statele Unite ale Americii. Învățat din Franța, deși sport englezesc, rugby-ul a fost una dintre disciplinele specifice elitei sociale bucureștene. Acestea au recunoscut constant originea franceză a rugby-ului românesc și au condus treptat spre sfera mitului participarea la Jocurile Olimpice de la Paris, din 1924. Astfel, România ar fi salvat din gratitudine acel turneu olimpic⁶. Indiferent dacă acesta a fost motivul real, sau doar mitul apărut în urma medaliei de bronz de la Paris, competițiile din 1919 și 1924 sunt cele mai importante momente ale dezvoltării timpurii a rugby-ului din România. Dar acestea nu au constituit temelia unei deschideri a elitei către popularizarea reală a disciplinei în București și în afara lui și nici nu au putut ușura presiunea venită din partea fotbalului.

Bibliografie

- «Dimanche à Colombes commence le tournoi de rugby.» 1924. *L'Intransigeant*, 3 mai, 1.
«Football Rugby.» 1915. *Adevărul*, XXVIII (10035), 18 februarie, 4.
«France contre Roumanie.» 1924. *La Presse*, 1 mai, 3.
«La vie sportive. Le match France-Roumanie.» 1924. *Le Gaulois*, 3 mai, 6.
«Le Mouvement Sportif en 1923.» 1924. *Almanach du High-Life*. București.
«Les sports en 1922. Football rugby.» 1923. *Almanach du High-Life*.

---

⁵ <<https://frr.ro/2010/11/11/printul-presedintele-frr-la-24-de-ani/>> (31 Mai 2019).

⁶ În acest punct, îmi permit să consemnez o amintire personală, pe care o înțeleg mai bine la capătul contribuției de față. În 1991, un ziarist încerca să afle de ce România nu a jucat, la Cupa Mondială, cu echipa secundă împotriva țării gazdă. Un oficial român a răspuns că nu putem uita și dezonora faptul că primii jucători români au învățat să joace în Franța.

- București.
Rapoarte cu privire la Jocurile Olimpice 1920. Biblioteca Națională a României: Arhiva Istorică, Fond 1616.
«Sportul românesc în străinătate. M. S. Regele Carol propagă renașterea athletică a României.», *Vremea-Sport*, I (38), 7 august 1930, 1.
The Inter-Allied Games Paris 22nd June to 6th of July 1919. 1919. Paris: The Games Committee.
- BARBU, Aurel & Tiberiu STAMA. 1969. *File din istoria rugbiului românesc*. București: Editura CNEFS.
- BOERESCU, Neagu. 1924. «Buletinul evenimentelor sportive.» *Natura*, 6, 51-56.
- BOERESCU, Neagu. 1931. «FSSR, UFSR și ONEF. Începuturile și organizarea sporturilor în România.» *Boabe de Grâu*, II (6-7), 305-317.
- BUCHANAN, Ian. 1997. «Rugby Football at the Olympic Games.», *Journal of Olympic History*, 5 (1), 12-14.
- CAPOVAL (probabil pseudonim al lui E. Papamihalopol). 1913. «Un nou sport în România: foot-ball rugby.» *Gazeta Ilustrată* III (48, 9 noiembrie), 6.
- CESIANU, Dinu. 1919. «Greșeli de îndreptat.» *Adevărul* XXXII (10872), 1.
- DADU (pseudonim). 1915. «Sport. Football Rugby.» *Adevărul*, XXVIII (10020), 3 februarie 1915, 4.
- FULGA, George. 1938. «Match-ul de rugby Franța-Germania este un eveniment major – Grigore Caracostea.» *Gazeta Sporturilor*, XV, 2761, 1-2.
- GHIBU, Emil & Ioan TODAN. 1970. *Sportul românesc de-a lungul veacurilor. O istorie a sportului din România*. București: Stadion.
- MAIORESCU, Titu. 1978. *Opere I*. București: Minerva.
- MĂRDĂRESCU, Gheorghe. 1921. *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920)*. București: Cartea Românească.
- MINISTERUL DE RĂSBOI. 1919. «Ordin de zi No. 11208 din 13 august 1919.» *Monitorul Oficial* 95, 5235-5236.
- MURGESCU, Bogdan. 2010. *România și Europa. Acumularea decalajelor economice*. Iași: Polirom.
- POPA, Bogdan. 2013. *Educație fizică, sport și societate în România interbelică*. Cluj-Napoca: Eikon.
- POPA, Bogdan. 2018. «Strong Periphery, Weak Centre: The Paradox of Sport in Early Twentieth-Century Romania.» *The International Journal of the History of Sport*, 34 (10), 880-888, DOI: 10.1080/09523367.2017.1408586.
- ROTAR, Marius. 2019. «Developing rugby in interwar Romania: the case of provincial cities and towns.» *Sport in History*, DOI: 10.1080/17460263.2019.1613259.
- ROMAN, Al. R. 1924. «România să participe sau nu la Olimpiadă.» *Ecolul sportiv*, 90, 16 februarie, 1-2.
- STAMA, Tiberiu & Emanuel FĂNTÂNEANU. 1978. *Vivat Sportul Studentesc! Șaizeci de ani de rugby universitar*, București: Sport-Turism.
- TERRET, Thierry. 2006. «The Military «Olympics» of 1919. Sport, Diplomacy and Sport Politics in the Aftermath of World War One.» *Journal of Olympic History* 14 (2), 22-31.

Rezumat

Contribuția de față analizează apariția rugby-ului în România ca o disciplină sportivă a elitei sociale, limitată la București. Teza mea este că, în timp ce caracterul elitist provine din originea socială a jucătorilor, tocmai acest element a reprezentat o problemă structurală prin nediseminarea acestei discipline în celelalte regiuni ale țării. Dar cea mai interesantă trăsătură a rugby-ului românesc este originea franceză a acestui sport englezesc, fapt ce a fost afirmat public și în timpul perioadei comuniste. Aceste două elemente caracteristice (originea franceză și elitismul) pot fi excelent investigate prin analiza participării la două turnee internaționale importante, Jocurile Inter-aliat (sau Pershing) din 1919 și Jocurile Olimpice din 1924, ambele organizate la Paris.

Abstract

This contribution investigates the emergence of rugby in Romania as an elitist discipline, limited to Bucharest. I argue that, whilst elitism comes from the very social origin of the players, the failure to generalise this sport beyond the capital created one of its structural issues. However, the most interesting feature of Romanian rugby is its French origin, which was publicly stated even during the communist decades. These two features (French descentance and elitist status) are excellently highlighted by two major international tournaments, the 1919 Inter-allied (or Pershing) Games as well as the 1924 Olympic Games, both held in Paris.

Résumé

Cette contribution analyse l'émergence du rugby en Roumanie comme une discipline de l'élite, circonscrite à Bucarest. Nous argumentons que, alors que ce caractère élitiste vient des origines sociales des joueurs, l'échec à populariser ce sport au-delà des frontières de la capitale renvoie à un problème structurel. Cependant, la particularité la plus intéressante concernant le rugby roumain est son origine française, ce qui fut également et publiquement mis en avant durant la période communiste. Ces deux particularités (ascendance française et statut élitiste) furent excellemment visibles lors la participation de la Roumanie à deux tournois internationaux majeurs qui se tinrent à Paris au lendemain de la Première guerre mondiale, les Jeux interalliés de 1919 (Pershing Games) et les Jeux olympiques de 1924.

Zusammenfassung

Der vorliegende Beitrag untersucht die Entstehung des Rugby in Rumänien als eine auf Bukarest beschränkte Sportdisziplin der sozialen Elite. Während der elitäre Charakter auf die jeweilige soziale Herkunft der Spieler zurückzuführen ist, stellt die fehlende Verbreitung des Sports über die Hauptstadt hinaus eines seiner strukturellen Probleme dar. Das Interessanteste am rumänischen Rugby ist jedoch die rein französische Herkunft, die bereits in den Jahrzehnten kommunistischer

Vorherrschaft öffentlich bekannt war. Diese beiden charakteristischen Merkmale (französische Wurzeln und elitärer Status) können hervorragend anhand der Teilnahme an zwei großen internationalen Turnieren, den Interalliierten Spielen 1919 sowie den Olympischen Spielen 1924, die beide in Paris ausgetragen wurden, untersucht werden.